

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Prezydenta W.
przeciwko Syndykowi masy upadłości [...] Przedsiębiorstwa [...] w upadłości
likwidacyjnej w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 maja 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 22 lutego 2018 r., sygn. akt V ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 15000 (piętnaście tysięcy) zł, tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym i kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Syndyka Masy Upadłości [...] Przedsiębiorstwa [...] w W. w upadłości likwidacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 lutego 2018 r., sygn. akt V ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (w wersji obowiązującej do 31 grudnia 2015 r.; dalej: „p.u.n.”) przez przyjęcie, że skoro domniemanie, że „rzeczy znajdujące się w posiadaniu upadłego w dniu ogłoszenia upadłości należą do majątku upadłego” jest wzruszalne, to syndyk powinien przed umieszczeniem składników majątku upadłego na liście, dokonać kompleksowej analizy jego stanu prawnego; art. 62 zd. 2 p.u.n., przez pominięcie, że majątek nabyty w toku postępowania upadłościowego wchodzi w skład masy upadłości i przyjęcie, że w przypadku wyłączenia przedmiotu z masy, syndyk zwraca również równowartość rynkowych przychodów uzyskiwanych z korzystania z takiego przedmiotu; art. 54 k.c. oraz art. 405 k.c. przez przyjęcie, że „bezpodstawne wzbogacenie” oraz pożytki do zwrotu to są wartości określone według średnich cen rynkowych, a nie faktycznie uzyskane.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnych zagadnień prawnych skarżący upatrywał w konieczności rozstrzygnięcia: czy przepisy ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze są *lex specialis* w stosunku do przepisów ustawy Kodeks cywilny; jaki jest zakres skutków wyroku prawomocnie orzekającego o wyłączeniu przedmiotu z masy upadłości, tj. *ex nunc* od dnia wydania prawomocnego wyroku o wyłączeniu, czy

ex tunc od dnia ogłoszenia upadłości i sporządzenia spisu inwentarza, które skutkowało wciągnięciem nieruchomości do masy upadłości; czy pożytki z przedmiotu wyłączenia uzyskane przez syndyka w okresie od początku upadłości do dnia prawomocnego wyroku o wyłączeniu weszły do masy upadłości na podstawie art. 62 p.u.n., względnie stanowią bezpodstawne wzbogacenie masy upadłości; przy przyjęciu, że nastąpiło bezpodstawne wzbogacenie masy upadłości, czy zwrotowi podlega równowartość faktycznego przychodu masy czy też faktyczny przychód plus ewentualna różnica pomiędzy tym przychodem a średnimi cenami możliwymi do uzyskania na rynku.

Sformułowane zarzuty oraz przedstawione zagadnienia prawna nie korelują w pełni ze sobą, a przede wszystkim nie są w pełni miarodajne w odniesieniu do przedmiotu sporu w tej sprawie, zaś w zakresie, w jakim pozostają w związku z przedmiotem sporu powyższe zagadnienia prawne nie spełniają przesłanki istotności w wyżej określonym znaczeniu. W sprawie miały zastosowanie przepisy regulujące tzw. roszczenia uzupełniające właściciela rzeczy w stosunku do jej posiadacza bez tytułu prawnego, a nie przepisy normujące instytucję bezpodstawnego wzbogacenia. Mianowicie istnienie przepisów szczególnych wyłącza stosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 1972 r., III CZP 22/72, OSNCP 1972, nr 12, poz. 213).

Powodowy Skarb Państwa - Prezydent W. dochodził, na podstawie art. 225 § 1 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c., od pozwanego Syndyka wynagrodzenia za bezumowne korzystanie ze stanowiącej własność powoda części nieruchomości położonej przy ul. Ś. [...] w W., a także tytułem pożytków cywilnych uzyskiwanych, bądź możliwych do uzyskania w okresie od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2014 r. Upadłość Przedsiębiorstwa [...] została ogłoszona postanowieniem z dnia 7 marca 2006 r. Sądu Rejonowego w W.. Syndyk masy upadłości zajmuje część powierzchni budynku na potrzeby swojego biura, a część udostępnia komercyjnie, pobierając z tego tytułu pożytki cywilne.

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy wyłączył z masy upadłości powyższą nieruchomość i nakazał Syndykowi wydanie jej Skarbowi

Państwa - Prezydentowi W. za jednoczesnym zwrotem przez powodowy Skarb Państwa kwoty 3 777 658,56 zł, tytułem wydatków poniesionych na tą nieruchomość. W wyniku apelacji Sąd Okręgowy podwyższył jedynie kwotę 3 777 658,56 zł.

Zaskarżonym wyrokiem, po korekcie wyroku Sądu Okręgowego w zakresie roszczenia odsetkowego, ostatecznie Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego Syndyka na rzecz powodowego Skarbu Państwa kwotę 3 694 050 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 1 431 249,18 zł od dnia 19 lutego 2013 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 2 262 800,82 zł od dnia 14 marca 2015 r. do dnia zapłaty, które to kwoty odpowiadają sumie wysokości czynszu pobranego przez pozwanego Syndyka od najemców oraz wysokości czynszu, który nie został przez niego pobrany z powodu złej gospodarki. Inaczej rzecz ujmując, sumarycznie wysokość zasądzzonego roszczenia odpowiada kwocie możliwego do uzyskania czynszu wolnorynkowego. Sąd drugiej instancji stosując z urzędu właściwe prawo materialne i dokonując w stanie faktycznym sprawy wykładni przepisów art. 224 § 1 k.c. i art. 225 k.c. zwrócił uwagę na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2017 r., III CZP 84/16 (OSNC 2017, nr 11, poz. 122).

Oczywistym jest, że ustawa - Prawo upadłościowe i naprawcze zawiera przepisy szczególne w stosunku do przepisów kodeksu cywilnego. Jednak roszczenia, do których nie mają zastosowania przepisy ustawy - Prawo upadłościowe, podlegają ocenie według ogólnych unormowań, w tym zawartych w kodeksie cywilnym.

Sporządzenie spisu inwentarza i w ten sposób ustalenie składu masy (art. 69 ust. 1 p.u.n) nie może jednak tworzyć tytułu materialno-prawnego upadłego do tych składników majątkowych. Spis inwentarza można natomiast określić jako zdarzenie faktyczne, będące oświadczeniem wiedzy, które pełni rolę informacyjną, analityczną i sprawozdawczą i nie może wpływać na status prawny rzeczy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2012 r., V CSK 405/11, OSNC 2013, nr 5, poz. 65). Przepis ten nie stanowi też podstawy do wyprowadzania z niego dobrej wiary posiadania po stronie pozwanego Syndyka, który z chwilą ogłoszenia upadłości miał dostęp do wszystkich dokumentów

będących w posiadaniu upadłego, a z których jednoznacznie wynikało, że upadły nie ma żadnego tytułu prawnego do tej nieruchomości. W orzecznictwie przyjmuje się, że stan dobrej wiary powinien istnieć przez cały okres korzystania z nieruchomości, gdyż z brzmienia art. 224 k.c. i art. 225 k.c. w zw. z art. 230 k.c. wynika możliwość przekształcenia się dobrej wiary w złą wiarę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 481/15 nie publ.). W dobrej wierze jest ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo błędnie przypuszcza, że prawo to mu przysługuje, jeśli tylko owo błędne przypuszczenie w danych okolicznościach sprawy uznać należy za usprawiedliwione. Z kolei w złej wierze jest ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo wie, że prawo to mu nie przysługuje albo też ten, kto wprawdzie ma świadomość co do nie przysługiwania mu określonego prawa, jednakże jego niewiedza nie jest usprawiedliwiona w świetle okoliczności danej sprawy. Dobrą wiarę wyłącza zarówno pozytywna wiedza o braku przysługującego prawa, jak i brak takiej wiedzy wynikający z braku należytej staranności, a więc niedbalstwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2017 r., I CSK 360/14, nie publ.).

Sąd drugiej instancji wskazał, że biorąc pod uwagę treść księgi wieczystej spornej nieruchomości, wyniki postępowań administracyjnych jej dotyczących, w których pozwany Syndyk brał czynny udział i zainicjowane w dniu 3 września 2008 r. przez stronę powodową sprawy o wyłączenie przedmiotowej nieruchomości z masy upadłości, to w okresie, którego dotyczy roszczenie, pozwany Syndyk wiedział, że nieruchomość ta nie należy do masy upadłości. Sądy obu instancji ustaliły, że pozwany Syndyk, jako wynajmujący pobierał czynsze według stawek niższych od rynkowych, a treść zawieranych z najemcami umów nie uzasadniała takiego odstępstwa i takie zaniżanie wysokości czynszów nie wynikały też z innych dowodów, które pozwalałyby na przyjęcie, że pozwany nie mógł uzyskać czynszu rynkowego, pomimo prób wynajmu na takich warunkach.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego i zażaleniowego (k. 1187/2) orzeczono na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2016,

poz. 2261 ze zm.). Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 8 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 i ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie Dz. U. 2015, poz. 1800, ze zm. w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2016, poz. 1668).

jw